

Ellenkezőleg!

SOK MINDENT ÁTÉLTEM MÁR, de a sértett hiúságnak azt a dühét, melyet az Aracsban megjelent cikkeim váltottak ki, s amely az utcán tört ki az érintettek egyik hívéből, nem tudtam elképzelni. Persze, érthető. Ők a szentek, a sérthetetlenek, erre tanította őket a párt, melynek tagjai voltak (tisztelet a kivételnek, akik egyike épp a bőszen nekem támadó személy volt), s mivel darázsfaszekbe merészelttem nyúlni, megbolydult a kas, s most várhatom az újabb dühkitöréseket. Pedig ha valakinek joga van dühösnek lenni, akkor azoknak van, akik kívül állnak a körön: azoknak, akik látják, mi történik a vajdasági magyar – magukat értelmiségi csúcsnak nevező – kulturális vezetők körében. Az egyik sorozatosan tölti a megbízatási időszakokat a magyar irodalom egyetemi tanszékének élén; a másik hol az igazgatói, hol a vezérigazgatói bársonyszékben ücsörög, s önkényesen irányítja a magyar könyvkiadást, barátainak tanácsai alapján; havonta megjelenő folyóiratunk főszerkesztője már 1984 óta végzi ezt a feladatot – a harmadik rendszerben! -, s nem tud maga helyett mást odaültetni a főszerkesztői székbe, se radikális fordulatot végrehajtani a folyóiratban, mi több, megtűri, hogy két sógora legyen a famulusa, akik közül az egyik kettős szerepet játszik: igazgatója a főszerkesztőnek, de alárendeltje is, abban pedig mindhárman egyetértenek, hogy arra a folyóiraatra van továbbra is szükség, amely valaha a JKP (JKSZ) sajtószerve volt, kéthavi folyóiratunkról is beszélhetnénk, melyet most egy volt szövetségi képviselő, későbbi kommunista nagykövet szerkeszt, mert hát szükségben vagyunk a megbízható kádereknek, a jó elvtársaknak. Egy szó, mint száz: várom az újabb dührohamokat.

EZT AZ ESETET MEGELŐZTE a tavalyi Híd-díj kiosztása.

Egy balul sikerült könyv szerzője kapta meg az elismerést (melynek időszerűségét már egyszer kétségbevonam), két munkahelyi kollégájának hathatós támogatásával. A bírálóbizottság elnökének beszédében pedig – úgy látszik, elkerülhetetlenül – ott volt a tá-

madás azok ellen, akik merészelnék kételkedni irodalmi papáink érinthetlenségében. Az elnök ugyanis, miután idézte a most hirtelenében felfedezett Márai Sándor szavait („... erkölcs, katarzis nélkül nem lehet élni”), megállapítja, hogy az addigi hatalom veresége után sem éltük meg a tisztulást, „A katarzis szégyentelen üzleti alkudozás tárgyává lett, itt is, ott is feltörnek a gyűlölködés régi (!) forrásai, környezetünkben is újra hallatszik azoknak »forradalmi« hangja, akik, alkotókban megfoglykozott irodalmunkat becsmérelve, egyéneket és intézményeket mocskolnak önfeledten...” Az elnök szavaiból ítélve, nem tisztázta, mik is „a gyűlölködés régi forrásai”, se azt, hogy miért foglykozott meg irodalmunk alkotókban, kik miatt foglykozott meg. De nem lehetett kihasználatlanul hagyni a díjkiosztás alkalmát az ellenségeskedés szítására sem. S erre rátett egy (vagy több) lapáttal a díjazott: „Túlságosan régóta folyik íróink, tudósaink, intézményeink lejáratása... a szellemi impotencia megnyilvánulásának is vehetnénk, ahogy részben az is... nem a kultúra a varázsszó, amely érvényesülni segít a nagy magyar glóbuszon... Kit érdekel ma a kultúra, amikor irodalom, színház, könyv, újság, iskola a politika eszköze lett? Amikor kisebbségi (!) és mindkét irányban, délen is, északon is a nemzeti identitás fokmérője, mércéje a hamis retorika...”

Aki elfogultság nélkül olvassa a fenti mondatokat, annak fel kell tennie a kérdést: hol élnek ezek a szónokok? Valamilyen elvarázsolt kastélyban, ahol csupa rendes vagy rendkívüli tanár, docens, tanársegéd gyűri az (irodalmi) ipart, ezen kívül semmi sem érdekli őket, az ösztön-, tisztelet- és egyéb díjaktól úgy elvannak kaptva, hogy a magukén kívül más igazságot nem ismernek? Köreiket senkinek sem szabad bántania, mert ők egyszer s mindenkorra ennek az irodalomnak, ennek a kultúrának a mindenható urai? Tudomásul kell venni.

AZT IS TUDOMÁSUL KELL VENNEM, hogy föl-díjeim egy része nem akar belenyugodni bizonyos vál-

tozásokba. Amikor ugyanis Walter Kasper bíboros májusban meglátogatta városunkat, az Újvidéki Színház Novosadsko pozorište termében előadást tartott a helyi római és görögkatolikus papságnak. A sajtó ezt úgy jelentette be, hogy a bíboros a Ben Akiba Újvidéki Színházban tartotta az előadást, egy másik cikk szerint az előadás a „népszerű Ben Akibában hangzott el”. Igaz, hogy évekkel ezelőtt az egykori Royal mozi épületében a Ben Akiba Vidámszínház működött, de már évtizedek óta ez az Újvidéki Színház Novosadsko pozorište székháza. S ennek semmi köze a Ben Akibához. De hát a szokás, az szokás. (És az újságírói tájékozatlanság, felületesség az tájékozatlanság és felületesség.) Egyébként nem kell elfelejteni ezt a nevet: hátha eljön az az idő, amikor ismét Ben Akiba lesz az a színház.

MI A VÉLEMÉNYE A VAJDASÁGI KISEBBSÉGEK HELYZETÉRŐL? – kérdezték a Građanski list újságírói az újvidékiektől. Nenad Hegediš (így!) ezt válaszolta: „Azt hiszem, hogy a nemzeti kisebbségek helyzete kielégítő, és ebből nem kell kérdést csinálni. A kisebbségek nálunk minden jogot élveznek. Mégis sokat beszélnek arról, hogy a kisebbségek veszélyeztetve vannak.” Bruno Fanriž munkás szerint a Vajdaságban a kisebbségek nincsenek veszélyben, és ugyanazokat a jogokat élvezik, mint a Vajdaság többi polgára. Verica Milovančev szóról szóra ezt mondta: „Azt hiszem, hogy a nemzeti kisebbségek helyzete a Vajdaságban egészen jó. Van tévéműsoruk, vannak iskoláik az ő nyelvükön, és úgy értesültem, a Vajdaságban sohasem voltak gondjaik.” Filip Markovinović egyetemista szerint a nemzeti kisebbségeknek papiroson megvan minden joguk, de hogy ezek hogy valósulnak meg a gyakorlatban, „az attól függ”. „Ez az ő országuk is, úgy hogy joguk van anyanyelvükön beszélni.” Jellemző Miloš Veljović egyetemista véleménye. „Itt elég sok nemzeti kisebbség él, és mindannyiuknak megvan minden joga. A kisebbségeknek itt mindenük megvan, ami nekünk nincs meg az ő országunkban (!). Ők ezekkel a jogokkal néha visszaélnék.” Vigyázzunk tehát: minden jogunk megvan, de nehogy visszaéljünk velük! Kár, hogy ennek az egyetemistának a hat és fél soros nyilatkozatában nem jutott hely annak a kifejtésére, hogy élhetünk vissza (meg oda) ezzel a sok joggal.

ÖSSZTÜZET ZÚDÍTOTTAK Bunyik Zoltán tartományi oktatási és művelődési titkárra az egyetemisták (mert állítólag nem engedte meg, hogy nyáron át is a kollégiumokban lakjanak) meg a Szerbiai Demokrata Párt vezetői. Az utóbbiak azt vetették szemére, hogy

javasolni merte: a kétnyelvű iskolákban vagy az igazgató, vagy helyettese tudjon magyarul (vagy egyik másik kisebbségi nyelven). Miroljub Lješnjak, a vajdasági képviselőház azóta lemondott alelnöke szerint ha ilyesmit (?) az SZDP tagjai mondanának, mindjárt zúgnának a Kandićok, a Helsinki Bizottságok és „minden Glembay ebben az országban”, „de mi ezt mind elviseljük, mint ahogy a szúnyogok csípéseit is elviseljük”. Íme, ez teljes összhangban van azzal, amit az előbb említett egyetemisták, munkások mondtak: a nemzeti kisebbségeknek minden joguk megvan. Csak ne éljenek vissza a jogaikkal! Hát ez az: szúnyogcsípés – visszaélés. És a nemzeti kisebbségek kimondottan szúnyogok!

A gyűlöletbeszédéről – ez most eléggé használatos kifejezés és téma - úgy vélekedik Lješnjak, hogy azt Nikolaj Velimirović püspök ellen használják (a püspök szélsőséges nacionalista és misztikus volt – T. L.), és a legjobb példája a gyűlöletbeszédnek az, amikor Korhecz Tamás tartományi kisebbségügyi miniszter (mondja Lješnjak, pedig Korhecz csak titkár) teljesen megérti a Trianonról szóló röplapokat. Tehát – hogy visszatérjünk a fenti körkérdéshez a kisebbségekről – annyi jogunk van, hogy nem tehetünk javaslatot az iskolaigazgatókra vonatkozóan, és nem lehet véleményünk Trianonról. Ami pedig Otac Nikolajt illeti, most egymás után jelennek meg a könyvei, mindenki megismerkedhet eszméivel. Kellemes szórakozást kívánok hozzá.

ÚJVIDÉKEN, A PIROSI ÚT ÉS A HAJDUK VELJKO UTCA sarkán egy nagy falon a következő felirat olvasható: Za rasu, za naciju, za belu generaciju Živela pobeda! Tehát: A fajért, a nemzetért, a fehér nemzedékért. Éljen a győzelem! – Mosolyog a másvilágon Adolf, a vezér,

A Hitlerjugendnek méltó utódjai vannak Újvidéken. (Hogy a Forum-ház falán újra megjelent feliratokat ezúttal ne is említsem!)

RETNETESEN IZGATJA A RADIKÁLISOKAT (és az SZDP-t) a Vajdaság készülő alapokmánya. Milorad Mirčić, az SZRP dél-bácskai bizottságának alelnöke szerint ez az önálló Vajdaság alapokmánya. Élesen kikelt Mirčić az ellen, hogy még nem hozták nyilvánosságra az ideai szerbiai népszámlálás nemzetiségekre vonatkozó adatait. Szerinte ezt azért nem merik megtenni, mert kiderülne, hogy a Vajdaság lakosságának 85%-a szerbnek vallotta magát, s az adatok elhall-

gatásával leplezik, hogy a Vajdaság nem többnemzeti-ségű és multikulturális terület, ahogy az „autonomista pártok” váltig hangoztatják. Persze egy Mirčićyel – pláne ezen a helyen – nem érdemes, nem is lehet vitatkozni, de hadd álljon itt e sorok írójának véleménye: ha a kb. 2 000 000 vajdasági lakos 85%-a, tehát kb. 1.700 000 ember szerbnek vallja magát, tehát csak kb. 300 000 a más nemzetiségű (kisebbségi), hova lett akkor ebből a tartományból 561 164 ember (mert az 1991-es népszámlálás szerint 861 164 kisebbségi élt a Vajdaságban). És ha csak 300 000 kisebbségi van – hat-hét kisebbségi csoportban -, akkor itt nincs több nemzeti-ség, több kultúra? Avagy- mondjuk ki nyíltan – Mirčić itt mást nem ismer el, mást nem akar látni, csak egy nemzetet, egy kultúrát? A többi meg autonomista kitalálás.

AZ SZMM UGYAN NEM PARLAMENTI PÁRT, se szövetségi, se köztársasági, se tartományi szinten nincsenek parlamenti képviselői, de komolyan foglalkozik a politikai helyzettel. Például zavarja, hogy nem mindenkinek tetszik az a kezdeményezés, mely szerint a Vajdaságban az üresen álló házakat az állam vásárolja meg, és adja az ideérkezett menekülteknek.

(Ilyesmi volt 1944/45-ben, igaz, más alapon, de még lehet böjtje). Hol voltak akkor a magyarok, amikor elindultak a szerb menekültek Horvátországból? – kérdezi Nikola Pajić, az SZMM zombori alelnöke. „Nem élhet a magyarság másoktól – hermetikusan elzárva” – mondta Pajić. Hogy ő hol él, nem fontos, de nyilvánvaló, hogy nem ismeri se a vajdasági helyzetet, se a vajdasági mentalitást, se a nemzetközi előírásokat. Azt viszont nagyon jól tudja, csak hallgat róla, hogy az ún. menekültek miért akarnak letelepedni a Vajdaságban, miért nem térnek vissza szülőföldjükre, hisz a háború már rég elmúlt, ott jobban érezhetnék magukat, nem kellene menekültként élniük. És nem kellene az 1918 előtti Magyarország térképét se nézni, amit állítólag a vajdasági helységek falain lehetett látni a tavasszal. Pajić meg is fenyegette az itteni magyarságot: az „ilyen ténykedés” – hogy ellenzi az üres házak megvásárlását és kiosztását, de elnézi a régi Magyarország térképének kiragasztását – „kedvezőtlen reakciókat (!) válthat ki, amire pedig semmi szükség nincsen...” Hát persze, hogy nincs, de az ilyen halálfejes fenyegetésre sem.